

Když si na Balkán vyšlápl sám Karel Čapek

26.09.2024

V oblasti Balkánu leží zahrádkářská osada a taky prvorepublikové kolonie Domov a Vlastní silou. Jejich vznik komentoval svého času v novinách i slavný spisovatel.

Kolonie Vlastní silou vymezená ulicemi Hraniční, Na Balkáně, Pod Vrcholem a V Domově vznikla v období velkého stavebního boomu po první světové válce. Její výstavba začala v červnu roku 1922, a že to nebylo snadné, uznal koncem roku 1923 v Lidových novinách dokonce i Karel Čapek: „Zatím (...) nemají nic než dezolátní staveniště v různém stavu rovnosti a pokročilosti, někteří tvrdí, že tam bude jednou i kanalizace, ale jisté to není. Musíte vidět takovou rozestavěnou kolonii, abyste pochopili šílenou kuráž bytových pionýrů... Stateční dobyvatelé, ztekli jste útokem výšiny kolem Prahy, nechali jste za sebou poslední stanice, ba i poslední zahradní hospodu, a zastavili jste se až v pustinách, za nimiž jsou končiny dosud neprozkoumané. Hic sunt leones. Zde jsou pardálové.“

První obyvatelé se do domů stěhovali na podzim 1923, v roce 1924 pak proběhly kolaudace. Tou dobou si tu manželé Holíkoví otevřeli restauraci, hned vedle byly potraviny paní Březinové. Kousek dál se u Köllnerů prodávala slavná Kulíková káva a svou živnost v místě provozovali třeba i švec František Fereš nebo truhlář Josef Dvořák. Celkem tu vyrostlo víc než 80 rodinných jedno-, dvoj-, troja čtyřdomků, přičemž členové družstva si mohli vybírat z osmi typů a několika podtypů. Autory návrhů byli například Antonín Solnař, Josef Podzimek nebo bratři Benešové. U vstupu do kolonie směrem od města, tj. Hraniční ulicí, stojí atypické vily; jedna patřila inženýrovi a druhá drážnímu inspektorovi ve výslužbě. Složení místního obyvatelstva bylo ale pestřejší. Členem družstva se totiž mohl stát každý, kdo složil zápisné ve výši 20 Kčs a podpisem stvrdil souhlas se stanovami. Své domy si tu nad městem vystavěli například taky cukrář, truhlář, kolář, drážní zaměstnanci i bankovní úředníci, učitelé a prokuristé. Ještě dnes najdete na mnoha zvoncích jména jejich potomků. Platí to například pro trojlístek někdejších čelných představitelů kolonie — předsedu Bubeníčka, účetního Březinu a pokladního Beránka.

O tom, že usedlíci měli a mají k lokalitě vztah jiný než příležitostní návštěvníci, svědčí další Čapkovy postřehy ze zmíněného textu: „jsou to takové velké ponuré kostky“, „kraj nevyzpytatelný a podivný i zvláštní a končiny dojmavé“. Protože sem slavný spisovatel nejspíš zavítal ještě před nastěhováním prvních obyvatel, mohl mít pocit, že je tu „jaksi smutno a radost maximálně tichá“. Kolonie byla přitom od prvopočátku plná dětí, které tu našly ráj na zemi. „Byli jsme děti ulice,“ vzpomíná jedna z pamětnic a nemyslí tím nic zlého. Svůj podíl na tom měla i okolnost, že auta v té době ještě příliš nejezdila, takže veřejná prostranství sloužila v létě i v zimě jako bezpečný prostor pro hry všeho druhu.

Kolonii zmiňuje ve čtvrtém díle cyklu Praha neznámá z roku 2019 taky badatel Petr Ryska: „Jestli nás prohlídka (...) kolonie zajímá, tak se samozřejmě nadšení meze nekladou. Počítejme ale s tím, že v současnosti to bude spíš smutné pátrání, jak to tady kdysi mohlo krásně vypadat, než abychom se pokochali.“ Naráží tím hlavně na četné rekonstrukce a s nimi spojené přístavby a přestavby obydlí. Během uplynulých sta let jich nebylo zrovna málo.

Pokud máte na kolonii Vlastní silou zajímavou vzpomínku nebo vlastníte unikátní archivní materiály, můžete se o ně podělit na e-mailové adrese vlastnisilou100@gmail.com.

Galerie

4 fotografie

